

Osztályozás

655(064)

Idő: 1959

Személy:

Budapestre vonatkozó újságcikkek

GYERGYAI ALBERT:

Francia könyvkiállítás

Budapest en

Forrás:

Élet és Irodalom
1959. nov. 6.

Válásak lehetünk

azok a magyar és francia határok, amelyek hosszú óta ezt az első képráz-szellemi cserét létrehozta: egy gazdag és változatos francia könyvkiállítást a Múrnokban, s hamarosan egy új magyar könyvkiállítást Sorbonne-on —, s igen son örülnénk, ha ezt a ritka ványosságot mindkét felől, minden nehézség és félretés legyőzésével a könyvere és a könyvellátás egy-erübb, kevésbé vakító, vilont valami folytonosabb forájával lehetne felváltani, s latszerek és díszművek mellet jó francia klasszikus és modern könyvkiadásokat is íthatnánk a Váci utca egyre zebb és egyre világvárosibb irakataiban. Mert ennek a kiállításnak egyik, talán legelső, ha nem is egyetlen vonzóereje, hogy évek, sőt évtizedek óta sosem látott tömegben, három tágas teremben mutatja be a francia könyvtermelés legalább egy negyedszázadát, és pedig nemcsak a szépirodalmat, hanem a legszigorúbban, legsajátosabban tudományost is, nemcsak a közkeletű kiadványokat, hanem a legritkább bibliofil és amatőr-termékekből is egy-néhányat és nemcsak egy-egy ismeretág kiemelkedőbb standard-műveit, hanem egész sorozatokat művészeti monográfiákból, útirajzokból, életrajzokból, szótárakból, enciklopédiákból, egyszerűen egy nagy kultúra nyomtatásban érzelhető kifejezését —, s hogyan bámulná, s gyönyörködne benne az az elfogulatlan magyar néző, aki legalább 25 éve (a második világháború előzményeit is beleértve), soha ilyen kiállítást, soha ennyi francia könyvet egy helyen, egy alkalommal nem láthatott?

A kiállítás látogatóját valóban szokatlanul harsány és egy könyvkiállításához képest szokatlanul mozgalmal látvány fogadja, a falakon függő képek, s az üveg alatt ragyogó bibliofil-remeklések közt andalgóknak, öregeknek és fiataloknak, pestieknek és vidékieknek, művelteknek és művelődőknek sokasága, akik vagy a könyveket lapozgatják szabadon, vagy a címetek jegyeztetik a rendelés reményében, vagy pedig a harmadik terem folyóiratokkal zsúfolt asztala körül habzsolják a képes-vagy szaklapok tömegét, mint gyermekek a cukrászdában vagy mint a jól nevelt felnőttek egy ünnepi fogadás minden jóval telt büféje körül. Tudnak-e mindnyájan franciául?, s valóban a francia kiadványoknak szövege a kíváncsiságuk? Bizo-

nyos, hogy igen sokan százados magyar hagyományok egyenes következtetéseképpen, a francia irodalomnak, a francia kultúrának, a francia szellemnek is nézői és csodálói; a legtöbbben azonban magáért a kultúráért jönnek egy ilyen kiállításra — s ami elképzelhetetlen volt nálunk ezelőtt 25 esztendővel, ma mindennél meghatóbb és felemelőbb valóság. A Hősök terén kétoldalt állnak sorba a látogatók százai: egyfelől a drezdai képtár kincseire kíváncsiak, másfelől a francia könyvkiadványok száizaira, hála 15 esztendő cél-tudatos erőfeszítésének, hála a magyar művelődés, az iskolák, a könyvkiadás, a könyvtárak együttes munkájának.

Hogy Budapest világváros, hogy az emberi kultúra, az egyetemes műveltség egyik jelentős központja, azt semmi sem bizonyítja láthatóbban és kézzelfoghatóbban, mint ennek a két kiállításnak egyidejű kedveltsége, mint a Hősök terének két irányban kigyózó embertömege. Rossznyelvű budapestiek, (minden nagyvárosi nép rossznyelvű), e könyvkiállítás sikerét a naponta el-elűnő könyvek száman mérők kárörvendőn. (bár ez másutt is megtörténik s a rendezés, a zsúfoltság, a csábító alkalom hibája) — holott ennek a sikernek sokkal biztosabb, becsületesebb és általánosabb fokmérője a látogatók egyöntetű mámoros arc-kifejezése, ingadozó, álmatag, szinte becsipett járás-keles, a könyvek mohó lapozgatása, a képeslapok közti tollászkodás, egyszerűen a jó könyvek szeretete és megbecsülése, azoké a könyvek, amelyek egy sok válsággal s szenvedéssel küzdő nagy nép töretlen életerejét, kifogyhatatlan alkotókedvét, bámulatos izlését s talá-lékonyágát bizonyítják, s amelyek közvetve vagy közvetlenül a mi kultúránkat is gazdagítják. Legjellemzőbb vonása ennek az egész kiállításnak, mint talán többé-kevésbé a francia szellemi életnek is, a folytonosság és az újatmerés, a hagyomány és a haladás egymást váltó, egymással küzdő, egymásba fonódó kettőssége, s míg egyfelől ez ösztönzi egyre magasabb lendületekre, ugyancsak ez bénítja meg olykor legbüszkébb szárnyacsapásait.

Mi mindent tanulhat

a látogató ebből a mindenképp jelentékeny s százféle érzést és gondolatot keltő kiállításból! Ha a dolgok mélyére megy, elmélkedhet, mint a régi bölcssek vagy mint a mai szociológusok, a könyvnek, ennek a téglafarmájú, sokszázados találmánynak eredetéről, fejlődéséről, szerepéről, jelentőségéről a mi múlt, és mai

életünkben, mindarról a sok jóról (s esetleg arról a kevés rosszról), amit a könyv kimondott, terjesztett és tanított az emberek közt — „Je sème à tout vent” mondja büszkén az egyik francia kiadó legnépszerűbb kiadványa, a *Petit Larousse* s ezt a jeligét minden kiadó, minden könyvkiadvány vállalhatja. Hogy is élhetnénk könyvek nélkül? épp mi és épp ma, mikor a könyvek a legkisebb faluban is könyvtárrá, olvasóteremmé terebélyesednek! Szeretnénk tudni, hogy ez a könyvkiállítás híven tükrözi-e vajon a francia könyvkiadás átlagát és csúcseit? Mert igaz, hogy itt láthatjuk a nagy Littrét, a szótárak szótárát, eredeti szövegével s új és jól kezelhető formájában, aztán a Guillaume Budéról elnevezett szebbnél-szebb kétnyelvű klasszikusokat, vagy a francia filozófusok nagyalakú, fökéletes, irigylésre méltó Corpusát, csodálatos orvosi és műszaki enciklopédiákat, vagy a Pléiade 10 kötetbe préselt teljes Balzac-sorozatát, másszóval oly kiadványokat, amelyek minden nép, minden kultúra becsületére valnak, viszont nem láttunk egyetlen kötetet sem az újonnan megindult egyetemes Enciklopédiából, sem az utóbbi években oly gyakori verses antológiákból (kivéve egy-két alkalmi, ép-penséggel nem jellemző vers-gyűjteményt, vagy mint az ódon, múlt század végi Delagrave-féle antológia újonnan felmelegített változatát), sem — és ez a legfájdóbb hiány — a mai francia szépirodalom legkiemelkedőbb alkotásaiból egy bármilyen szűkre mért, de jellemző és értékelő változatát.

Igaz, a figyelmes látogató még az ilyen öletszerű könyv-halmazásért is hálás: így tudja meg, véletlenül, hogy Sauva-geot könyvet írt a magyar nyelv aspektusairól, hogy a kelta érméknek Lancelot Lengyel a francia szakértője, hogy Nehru biográfiája Tibor Mende tollából olvasható franciául, viszont ha már a magyaroknál tartunk, nem lát-tam magyarokról szóló törté-nek könyvet (kivéve egy 1875-ben megjelent monográfiát), sem magyar irodalomtörténetet, mert a Pléiade vázlata nemigen tekinthető annak), sem magyar antológiát vagy magyar író műveinek újabb francia fordítását, pedig az is van s örültünk volna, ha ily keretben is találkozunk vele. Még nagyobb hiány a jó francia irodalomtörténetek távol-léte: kivéve a szép és drága, de már ismert Bédier-Hazard-t, vagy az Emile Henriot szerkesztette „Kilenc század francia irodalmát”, egyetlen említésre méltó kézikönyv sem

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Szerző:

Cím:

Forrás:

Élet és Irodalom

(Hely)

1959. nov. 6.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Idő:

1959

Személy:

Helyszám:

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Budapest nyomda, Gerőczy-u. 2. — 14800/51

szerepel a kiállításon. Azaz mégis felfedeztem egy szerény, kopottas, kék vászon kötetet. Aborg Crouzet és Audic illusztrált francia irodalomtörténetét, azt is egy már nem éppen új, 1942-es kiadásban (s a megszálló hatóságok szája szerint szerkesztett, meghökkentő írói értékelésekkel). Ugyanígy, anynyi bibliofil kiadvány közül, amelyek a legjobb írók és a legjobb képzőművészek együttműködésének a remekei, miért éppen Alphonse de Chateaubriand prózájának kell itt szerepelnie, mikor őt maguk a franciák közösisítették ki irodalmukból? Nem mintha csatlakozni akarnánk azokhoz a látogatókhoz, akik a kiállítási emlékalbum tanúsága szerint vagy egy kedves gyermekkori könyvüket keresik a tárlókon, vagy egy külön Kalvin-tárolót hiányolnak a kiállításon belül, de azért meg kell mondanunk, hogy az utolsó éveknek nem egy „nagy” francia könyve hiányzik a kiállításról, amely így inkább a könyvtermelés színességét és szaporaságát, mintsem a szellemi és művészi szint legmagasabb fokait képviseli.

A gyermekirodalom például nem nyújt különösebb meglepetést s a régesrégii gyermekkönyvek, mint Ségur grófnő regénykéi, vagy Hector

Malot „Elhagyottan”-ja ma is vígan versenyeznek Marcel Aymé mesekönyveivel. Annál szebbek a művészeti és a földrajzi kiadványok, amelyeknek változatossága szinte az egész világot átkarolja: a francia művészet, a francia gyűjtemények különböző kincsei mellett a nagy külföldi művészek és múzeumok csodái is szerepelnek, az Ermitage, az olaszok, a legősibb kultúrák, Aragon s Cocteau mint társ-szerzők a drezdai képtár ürügyén, Guillevic, a kitűnő költő s Taslitzky, a kiváló festő, közösen alkottak egy szép szonettkönyvet, egy Vermeerből megtudom, hogy a mi Női Arcképünk nem tőle, nem Vermeertől való, egy Rembrandtból, hogy a Louvre Irgalmas Szamaritánusa legfeljebb Rembrandt műhelyében készülhetett s egy dráma, bár igen szép Maupassant-novellagyűjteményből, hogy egy kutató nemrégiben az írónak 24 kiadatlan novelláját fedezte fel... Ennyi szépség, ennyi tanulság egyetlen kiállítás keretében: mintha csak könyvtárban búvárkodnánk, de csapongóbban, szabadabban, mintha csak utaznánk Franciaországban s azon is túl, az egész világon, egyszerre látjuk, együtt élvezhetjük, egyetlen sétával szívjuk magunkba a francia kultúra minden színet és illatát s magának a kultúrának, az emberi alkotókedvnek kiolthatatlan szeretetét.